

Verbo, est Lupus Sidonio (a), *norma morum, colu-
mina virtutum, vera, quia sancta, dulcedo*. Hæc et alia
hujusmodi complura de præsule nostro Trecensi
Arvernorum antistes.

2° Neque solum egregiis p̄etatis ac integritatis
dotibus quæ pontificem deceant, sed etiam doctrina
et eruditione reliquis antecellentem sanctum Lupum
prædicat idem Sidonius. Primum enim Arbogastem
comitem, qui sibi enodandas proposuerat varias e sa-
cris Scripturis petitas quæresiones, ad ipsum Trecen-
sem episcopum remisit, testatus (b) quod illius do-
ctrinæ abundantiam eventilandæ nec ejus consultatio suf-
ficeret. Deinde vero ad eundem sanctum pontificem
scribens (c) : *Mihi, ait, rigor censuræ tuæ in litteris
æque ut moribus est ambifariam contremiscendus*. Ver-
rum ex eo potissimum intelligimus quanta sapientiæ
laude claruerit sanctus Lupus, quod anno 429 vix
exactis in episcopatu duobus annis, a Patribus Gal-
licanis in magna synodo congregatis legatus in Bri-
tanniam adversus Pelagianos una cum sancto Ger-
mano Antisiodorensi episcopo fuerit omnium suffra-
giis destinatus. Qua de legatione pluribus ven. Beda (d) :
ejusdemque legationis historiam fuse persequitur No-
risius (e), ac post eum Tillemontius (f) et alii. Dixi-
mus Lupum in Ecclesia Trecensi regenda biennio
exacto, in Britanniam missum fuisse anno 429, ne-
que enim viris doctis (g) probatur Pagii sententia,
qui ex Sidonii epistola ubi ait (h), *Lupum in aposto-
lica sede novem jam exegisse quinquennia*, existimat
præsulem Arvernensem per quinquennalia imperii
Cæsarei supputationem iniisse, adeoque Lupi ordi-
nationem anno 428 illigandam esse definit (i). No-
risius itaque ac Tillemontius locis citatis Baronium
assectati (j), sanctum Lupum ordinatum fuisse anno

A 427, in Britanniam vero legatum anno 429 statuunt.
Qui postquam in Tricassino præsulatu ipsos quinquaginta
duos annos explesset, anno demum 479 plenius
dierum in cælum ex hac vita migravit (k).

3° Magni hujus Trecensis pontificis qui fuit exi-
mium Ecclesiæ Gallicanæ decus, ejusque immensa
præconia memoriæ commendavit Sidonius Apollina-
ris, duæ tan um epistolæ superant; quarum alteram
edidit Sirmundus (l), unde in conciliorum collectionem
deinceps transiit (m); alteram Acherius in Spicile-
gio (n). Et priorem quidem post annum 443 scripsit
sanctus Lupus suo et sancti Euphronii Augustodu-
nensis episcopi nomine ad Talasium episcopum An-
degarvensem, qui utrumque præsulem consuluerat de
tribus capitulis: nimirum *de vigiliis natalis Domini*,
B *Epiphaniæ et Paschæ; de bigamis; et de iis qui con-
jugati assumuntur*. Posteriorem vero noster Trecensis
antistes Sidonio inscripsit, qua illi episcopatum Cla-
romontanum gratulatur. Hanc autem epistolam scri-
psisse sanctus Lupus perhibetur desinente anno 471,
episcopatus ejus 45, scilicet *post novem jam decursa
quinquennia in apostolica sede*, ut ait ipse Sidonius in
litteris quas eidem sancto præsuli rescripsit (o). De
utraque porro epistola Tillemontium (p) atque auctores
Historiæ litterariæ Gallicæ (q) consulere præstat. At
vero de posteriore viri eruditum verba hic exscribere
libet (r): « Qui hanc epistolam legerit, fallor, inquit,
nisi mecum impense doleat jacturam tot aliarum,
quas ab eo (Lupo) scriptas fuisse colligimus ex Sido-
nio; dum illum facit Ecclesiarum omnium in rebus
dubiis consiliarium, in adversis consolatorem. Juvat
tamen vel sæmel loquentem audiri sanctum, ut
inde penitus ejus indolem spiritumque noverimus. »

(a) Sidon. *ibid.*, pag. 997 c.

(b) *Id.* lib. iv, ep. st. 17, pag. 953 c. *ibid.*

(c) *Id.* lib. ix, epist. 11, pag. 1105 c. *ibid.*

(d) Bed. *Hist. eccl.* lib. i, cap. 17.

(e) Noris. *Hist. Pelag.* lib. ii, cap. 5, pagg. 301
seqq., opp. tom. i.

(f) Tillem. tom. xv, pagg. 15 seqq.

(g) *Id.* tom. xvi, pag. 123, not. 1, et pag. 750,
not. 6 in S. Sidon.

(h) Sidon. lib. vi, epist. 1, pag. 997 a, opp. Sir-
mond. tom. i.

(i) Pagii. *Prolegom. ad dissert. Hypat.*, § 51, et
ad ann. 428, § 23, item ad ann. 472, § 5.

(j) Baron. ad ann. 472, §§ 14 et 15.

(k) Bolland. *Act. SS.* tom. vii Julii in comment.
de S. Lupo num. 45 et 82, pagg. 59, 67.

(l) Sirmond. *Concil. Gall.* tom. i, pag. 122.

(m) *Concil.* tom. v, pag. 71, edit. Ven. Labb.

(n) Acher. *Spicil.* tom. v, pag. 579, sive nov.
edit. tom. iii, pag. 302.

(o) Sidon. lib. vi, epist. 1, pagg. 997 a, tom. i
opp. Sirm. cit.

(p) Tillem. tom. xvi, pagg. 135 seqq.

(q) *Hist. littér. de la France*, tom. ii, pagg. 490
seqq.

(r) Bosch. ad *Act. SS.* tom. vii Julii, pag. 67,
num. 82.

SS. LUPI ET EUPHRONII EPISTOLÆ.

EPISTOLA PRIMA.

LUPI DOMNO PAPÆ SIDONIO.

Gratias ago Domino Deo nostro Jesu Christo per
Spiritus sanctum, qui te, carissime frater, in hac
generali titubatione et pressura dilectissimæ sponsæ
Ecclesiæ suæ, ad ejus sustentationem et consolati-
onem in sacerdotem vocavit, ut sis lucerna in Is-
rael, et sicut ambitiosos honores mundanæ militiæ

cum summa laude exsecutus es, ita militiæ cœlestis
operosa munia et humilia ministeria ipso adjuvante
Christo alacriter percurras, nec retro ad aratrum
applicata manu, pigritantium agricolarum more oc-
ulos convertas. Tu imperatorius apices per gloriosis-
simas affinitates proxime consecutus es; tu trabales
ornatus splendidasque præfecturas, et quidquid ir-
requieta desideriorum series sibi beatius in sæculo
potest fingere, honorificus et inter streperos plausus

exercuisti. Mutatus est ordo, et in domo Domini A apicem attigisti, qui non in exuberanti mundani fastus fulgore, sed in maxime infima mentis depressione, et humili resupinati cordis abjectione pertractandus est. Qui olim conabaribus natalium decora additis honoribus superare, nec credebas homini sufficere, si cæteris par esset, et pares non transgrederetur, in eum statum devenisti, in quo licet superior nulli te debes superiorem reputare; minimo subditorum tuorum suppositus, eo plus eris honoratior, quo te humilitas Christi accinget, et eorum plantas osculaberis, supra quorum capita pedes tuos olim collocare dedignaberis. Iste profecto jam tibi labor incumbit, ut sis omnium servus, qui videbaris omnium dominus, et aliis incurveris, qui cæteros conculcabas, non quia eras superbus, sed quia dignitate præteritarum majestate, ne dicam vanitate, tantum tibi cæteros antecedendum erat, quantum tibi modo præ cæteris est recedendum. Fac ergo ut nunc ingenium transferas ad divina, qui tantum valuisti ad humana. Colligant plebes tuæ ex ore tuo spinas de capite Crucifixi, qui ex verbis tuis colligebant rosas de pompa mundiali; et capiant de eloquio sacerdotis verba disciplinæ cœlestis, qui capiebant de eloquio dominantis normam disciplinæ civilis. Ego quidem qui te tantum amavi cum sequebaris ariditatem sæculi, quæ mensura putas jam amare sequentem ulertatem cœli? Jam delibor, et ins ans est resolutio mea, sed non putavero resolvi, qui licet solutus, in te vivam, et te in Ecclesia relinquam. Gaudeo exui, postquam Ecclesiam induisti, C et te induit Ecclesia. Macte amicitia vetuste, sed fraternitate recens. Supprimat postremus titulus antiquos, nihil est quod hodie velim de præterita meminisse dilectione, quando moderna dignitatis et firmiorem facit esse caritatem et tenacitatem. O si Deus vellet ut te amplecterer! sed in spiritu perficio quod non possum in corpore, et præsentem Christo non amplius reipublicæ præfectum veneror et osculor, sed Ecclesiæ, qui mihi filius ætate, dignitate frater, et meritis pater est. Ora pro me, ut in Domino consummatus, opus quod injunxit consummem, et in eo tandem impleam tempora quæ restant, qui tot et tanta (v. e. mihi!) his quæ non debui, implevi, sed apud Dominum misericordia. Memor esto mei. D

EPISTOLA II.

SANCTORUM EPISCOPORUM LUPI TRICASSINI ET EUPHRONII AUGUSTODUNENSIS, AD TALASII EPISCOPUM ANDEGAVENSEM.

De solemnitatibus, et de bigamis clericis, et iis qui conjugati assumuntur.

Domino sancto et in Christo cultu atque honore venerando beatissimo fratri Talasio episcopo, Lupus et Euphronius episcopi pariter positi.

Commonitorium quod per subdiaconum Arcontium missum fuerat, inspeximus: ad quod sanctitati tuæ, sicut poposcisti, respondere curavimus. Vigilia natalis Domini longe alio more, quam Paschæ vigilia, celebranda: quia hic nativitatis lectiones legendæ sunt, illic autem passionis. Epiphaniæ quoque solemnitas habet suam specialem cultum. Quæ vigiliæ vel maxime, aut perpete nocte, aut certe in matutinum vergente, curandæ sunt: paschalis autem vigilia a vespere raro in matutinum usque perducitur. Deinde in vigilia Paschæ diversorum librorum lectiones sunt recensendæ, quæ totæ habeant aliquid de præfiguratione, aut vaticinio passionis: antedicta autem vigilia, prout visum fuerit; inter psallendum et legendum, sive de prophetis, sive de Novo Testamento, quod quisque voluerit, non legali, sed voluntaria lectione præsumet. De clericis vero bigamis, usque ad ostiarios Ecclesia permittit et patitur: et quam quis sacerdotum regulam pro districtione sua assumpserit, jure custodiet. Exorcistas vero, aut subdiaconos, a secundis nuptiis penitus excludit. Generationem vero filiorum ab his, quos conjugatos assumimus, melius e-set, si fieri possit, arceri: quos melius est non assumi, quam de his postea sub diversa sensuum varietate certari: cum melius sit omnes disceptationum causas excludi, ut qui non vult in clericatu generari, non constituat in altario conjugatos. Hæc pro consuetudine Ecclesiarum nostrarum, quarum una est regula, paginæ hujus sermone texuimus. Si quid vero pro honore Domini potest districtio accrescere, et si imitari non possumus, pro Domini honore laudabimus. Nam jam Ecclesiæ obsequiis aggregatos ad secundas nuptias transire non patimur: quos, postquam assumpti fuerint, etiam a primis penitus arcemus; exorcistas duntaxat, atque subdiaconos. In Augustodunensi autem Ecclesia, vel ostiarius in D imo officio constitutus, si uxorem aliam acceperit,

¹ Hujus etiam epistolæ tempus incertum est, nisi quod Talasii novi, ut apparet, episcopi admonere nomen videtur, ut non multo post Andegavense concilium, in quo episcopus ordinatus est, ad eum missam credamus. Præter varia ejus exemplaria, quæ in manus nostras venerunt, animadvertimus ejusdem fieri mentionem in antiqua collectione canonum, quæ est in bibliotheca S. Germani Parisiensis. JAC. SIRMONI. — Talasii episcopi consultationi de tribus capitulis respondent. Primum de vigiliis Natalis Domini, Epiphaniæ, et Paschæ, quo ritu celebrandæ sint. Tum de inferioribus clericis, quibus uxores ducere licet, utrum secundas nuptias inire possint. Qua in re pati quidem Ecclesiam docent, ut ostiarii alias uxores ducant, et bigami fiant: exorcistas vero et subdiaconos a secundis nuptiis penitus excludere. Cæterum in Ecclesia Tricassina exorcistas

et diaconos, postquam in clericum assumpti sunt, etiam a primis nuptiis arceri: in Augustodunensi, ostiarios a secundis. Postremo subdiaconos pacem inter se dare in sacrario debere, non in altario. Exstat hæc epistola in variis codicibus antiquis, citaturque in pervetusta collectione canonum S. Germani Parisiensis. JAC. SIRMONIUS.

² Lupi Tricassini episcopi apud omnes clarissima est memoria: Euphronii Augustodunensis ex Sidonio, Gregorio Turon. et ex Idatio qui alteram ejus epistolam commemorat in Chronico anni CCCCLII: *Diebus, inquit, insequentis Paschæ visa quedam in cælo, regionibus Galitarum; epistola de his Euphronii Augustodunensis episcopi ad Agrippinum comitem facta evidenter ostendit.* De Talasio Andegavensi dictum est ad synodum Andegavensem, in qua ordinatus est. JAC. SIRMONIUS.

ab officio penitus abdicatur. Subdiaconos autem ad pacem inter se in sacrario oportet accedere: in altario autem, non nisi dum porrigunt pallas diacono, aut suscipiunt quod refertur; ad pacem autem nequaquam eis permissum est. Si autem illius amentiae fuerit, vel exorcista, vel subdiaconus, vel etiam,

A sicut supra memoratum est, ostiarius, ut secundis se nuptiis illigari, non solum ab officio, sed etiam a communione penitus arcetur.

(Habe; infra nonnullas Ruricii et Sidonii Rhegiensis epistolas ad Lupum Trecentensem scriptas.)

ANNO DOMINI CCCCLXXX.

RURICIUS.

JACOBI BASNAGII IN RURICIUM OBSERVATIO.

Ruricius Senior dictus, ut distingueretur ab ejus nepote cognomine et Lemovicensi episcopo, ex illusterrima Aniciorum prosapia ortus erat. Sæculo primum fuit addictus, ut testatur Faustus (*Epist.* 6), ipsi amicissimus, qui de illius conversione ita lætandus exsultat: *Post hujus vitæ jactationes ad portum religionis, proram salutis. Excelsi manu gubernante, convertit: post umbras seducentium vanitatum et inlusiones transvolantium somniorum, mansura et solida concupivit, et despecto tandem sæculo infelici, artem ejus magnam rapuit.* Iberiam uxorem duxerat. Ex ea liberos non suscepisse videtur. Clericus factus, ad Lemovicensem episcopatum promotus est, qui tum magno non habebatur in pretio. Ideo tamen se contemni non patiebatur Ruricius. *Nobis, inquebat, auctoritatem demere non debet urbis humilitas. Siquidem multo melius multoque eminentius est, civitatem de sacerdote, quam sacerdotem de civitate noscere* (*Epist.* 32, lib. II). Aiunt in illo episcopatu post Martialem vicesimum quartum fuisse successorem. Sed inter fabulas amandari debet ille Martialis tum apud Burdegalenses, tum apud Lemovicenses episcopus. Monet quidem amicum Celsum, *ut ad solemnitatem sanctorum cum sorore veniat* (*Epist.* 114, lib. II): unde quis forsân conciat, sanctorum, quorum solemnia celebrabantur apud Lemovices, unum fuisse Martialem. Mera est conjectura! Sed præterea sanctos antiquos qui nunquam exstiterê, aut saltem de quibus fabulosa multa narrantur, coli, quis hodierno die miretur? De ipso Ruricio, qui notior nobis debuit esse, ferunt, in communi Lemovicæ cœmeterio monasterium in honorem sancti Augustini erexisse,

B ibique institutis canonicis regularibus fuisse sepultum, quæ omnia a vero sunt aliena. Illud certissimum est, Ruricium Fausto, Leontio, Æonio, Sidonio, quin imo ipsi Cæsario, celeberrimis tunc temporis Galliarum episcopis, fuisse amicissimum, ut ex ipsius epistolis patet. Per senectutem vix aerum ferre potuit: per hiemem paulo robustior, æstivis diebus in hospitio et locis frigidis consuetudinariam infirmitatem superare vix poterat. Ideo a concilio Agathensi absuit: illud ægre passus est Cæsarius, a quo fuerat invitatus. Quin imo Sedatus, Nemausensis episcopus, hac in re Cæsario manus dedit. Querelas vel injuriam repulit Ruricius, litteras Cæsarii ad se tardissime venisse significans, *nec tamen debuisse tardius commoneri, qui fortasse merebatur ambiri.* Obiit paulo post illud concilium. Aiunt bibliothecæ Patrum editores attigisse annum 499. Sed cum concilium Agathense sub Cæsario convocatum fuerit an. 506, ulterius multo vitam produxisse Ruricium constat. Polito stylo, ut sæcula ferebant, scriptæ sunt ejus epistolæ; paucissima tamen quæ vel ad dogmata, vel ad illorum temporum historiam pertineant, possis excerpte; pleræque enim sunt officiosæ epistolæ, vel consolatorie, vel ad pietatem fugamque sæculi adhortatorie. Observavit Balusius, ipsi morem fuisse meliores scriptores perlegere, ipsorumque verba sibi propria facere; idque probat variis argumentis ex geminis, quas tum edebat, Sulpitii Severi epistolis (*Miscell. tom. I, præf.*), ex quibus utique hausisse aliqua, indicto nomine, videtur Ruricius; et revera aliqua sunt similia, ita ut plagii reus esse videatur cœterioris, quod verba et voces tantum usurpaverit.

RURICII EPISCOPI EPISTOLÆ.

LIBER PRIMUS.

EPISTOLA PRIMA.

Domino suo peculiari in Christo, Domino patrono Fausto episcopo Ruricius.

Olim te, domine mi venerande, ac beatissime sa-

cerdos, fama celeberrima prædicante cognovi. Olim desiderio pii amoris infuso, illis te, quibus scribere dignaris, oculis cordis intueor; sed nihilominus etiam corporeis videre festino; si quo modo possim, inter-